

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-243-2-5>

КОНЦЕПЦІЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ РЕСУРСАМИ ТА МАЙБУТНІ НАЦІОНАЛЬНІ МОДЕЛІ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

THE CONCEPT OF CONNECTION BETWEEN RESOURCES AND FUTURE GREEN ECONOMY NATIONAL MODELS

Чала В. С.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної
економіки та публічного управління і адміністрування
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна*

Veronika Chala

*PhD in Economics, Associate Professor, Senior Lecture at the Department
of International Economy and Public Management and Administration
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
Dnipro, Ukraine*

Національні моделі зеленої економіки в умовах глобалізації зазнають глибоких трансформаційних змін. За своєю природою вони відбивають, з одного боку, певну конвергенцію їх окремих елементів, а з другого – системне переосмислення державами стратегічних цілей свого конкурентного розвитку через призму значного загострення світової екологічної проблеми. Зокрема, у стратегіях розбудови зеленої економіки багатьох країн вже сьогодні можна спостерігати одночасну реалізацію інструментів, характерних для різних моделей. На нашу думку, даний тренд засвідчує більшою мірою фрагментарну конвергенцію та гібридизацію чинних національних моделей, а не їх повне злиття у новітню модельну конфігурацію. При цьому визначальний вплив на даний процес справляють такі ключові закономірності сучасної фази світогосподарського розвитку як: інтелектуалізація й індивідуалізація виробництва, його мережевізація, діджиталізація та віртуалізація, зміна технологічних парадигм і сервізація структури економіки тощо.

Підтвердженням даної тези є, зокрема, той факт, що саме на методологічній базі теоретичної школи ресурсного менеджменту у 2011 р. було розроблено цілісну новітню концепцію зв'язку між ресурсами (*англ. – resource nexus*). Обґрунтовуючи наявність тісної взаємної пов'язаності між матеріальними ресурсами, якими користується суспільство та економіка [1], дана концепція набула значної популярності після її визнання на рівні міжнародних організацій та кластерних ініціатив у межах програми ЄС Горизонт – 2020 (SIM4NEXUS, MAGIC, DAFNE) та Європейської зеленої угоди.

Своєю чергою, експерти ФАО розглядають концепцію зв'язку між ресурсами як важливий методологічний підхід для кращого розуміння та систематичного аналізу взаємодії між природним середовищем і діяльністю людини, а також діяльності у сфері координації систем управління і використання природних ресурсів у різних секторах економіки і у різних масштабах [2]. При цьому ключовими було визнано ряд ресурсів і процесів, що мають найбільший взаємозв'язок між матеріальною природою та суспільними потребами, а також є «вузловими точками» розгалуженої мережі взаємозв'язків у глобальній економічній системі (рис. 1).

Виключна важливість зазначеної концепції полягає також у тому, що на її методологічному підґрунті наприкінці 2019 р. було розроблено Європейську зелену угоду. З її положень випливає ціла низка синергій та компромісів, котрі покликані наблизити ЄС до досягнення цілей сталого розвитку та формування зеленої економіки, зокрема:

- будівництво та ремонт енерго- та ресурсоефективним шляхом;
- мобілізація промислових ресурсів для потреб циркулярної економіки;
- прискорення структурних трансформацій суспільного відтворення у напрямі розбудови сталої та розумної мобільності;
- забезпечення нульових викидів CO₂ задля нетоксичного довкілля;
- збереження та відновлення екосистем та біорізноманіття;
- збільшення кліматичного внеску ЄС до 2030 та 2050 років;
- розбудова екологічно чистих та дружніх до довкілля продовольчих систем на основі впровадження концепції «з ферми до виделки»;
- постачання чистої, доступної та безпечної енергії [3].

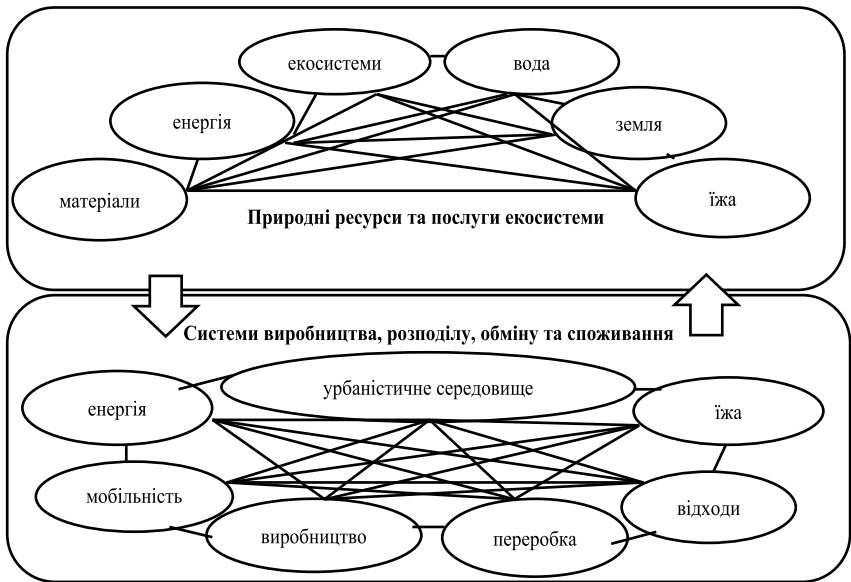

Рис. 1. Загальна модель концепції зв'язку між ресурсами та економікою

Джерело: складено автором

Реалізація завдання з зеленої трансформації найчастіше окреслюється в національних стратегіях. Поглиблене вивчення стратегій зеленого переходу країн глобального Півдня дала можливість ідентифікувати доволі широке коло їх типів [4; 5]. Натомість поточний рівень соціально-економічного розвитку країн детермінує їх можливості та готовність до переходу до більш високого рівня розвитку. Тож за критерієм пануючого якісного формату переходу країн до зеленої економіки національні моделі можна поділити на такі типи:

- зелена гнучкість – концентрується на урбаністичному просторі з обмеженим охопленням секторів економіки;
- зелене зростання – прагматичне використання потенціалу зеленої економіки як одного з ключових чинників забезпечення зростання економіки;

– зелена трансформація – реалізація стратегій структурної модернізації економіки з метою її приведення до зеленого типу;

– зелена революція – повсюдне використання інновацій для реалізації зеленого переходу до нової моделі економіки, яка не виключає можливості розвитку без зростання ВВП.

При цьому комплексна демонстрація різноманіття можливих майбутніх моделей зеленої економіки під силу лише сценарному підходу. Зокрема, на прикладі сталого розвитку постачальницьких ланцюгів німецькі дослідники спрогнозували можливі альтернативні сценарії зеленої трансформації, урахування вад яких дасть змогу окреслити більш її раціональні моделі. Це такі сценарії як-от:

– стале врядування для зеленої та інклюзивної економіки, за яким частки приватного та публічного залучення капіталу є високими, а відомим прикладом є поширення моделей розумних міст;

– сталі споживачі – індивідуалізація способу життя завдяки розробленню, проєктуванню та виробництву продукції самими споживачами, просюмерами, прикладом чого є використання 3-D принтерів;

– економічне зростання завдяки ефективності та технологіям – діджитал-орієнтовані революційні зміни виробничих процесів, операцій, функцій, технологій, корпоративних стратегій і бізнес-моделей;

– бізнес як завжди – постачальницькі ланцюги спочатку виграють від економічного зростання, а згодом зазнають негативного впливу зменшення доступності ресурсів, природних катаклізмів та зростання частоти розривів. Водночас відсутність політик регулювання глобалізації призводить до втрат у формі скорочення вартісних ланцюгів вартості [6]. Як бачимо, окреслені альтернативи засвідчують необхідність спільної роботи над пошуком стратегічних рішень незалежно від рівня оволодіння технологіями.

Глобальна гармонізація моделей зеленої економіки та формування глобальної зеленої екосистеми становить для світового суспільства доволі амбітну й довгострокову стратегічну ціль. Її реалізація можлива двома основними шляхами – макроекономічним (зверху вниз) та мікроекономічним (знизу вгору). До успішних прикладів реалізації першого підходу можна віднести чітко окреслення ключових рамок

біоекономіки експертами ОЕСР, які набули глобального визнання та використання. Проте, навіть такі успіхи не призводять до повної уніфікації національних моделей, розвиток яких детермінується, крім чисто економічних, ще й історичними, географічними, ідеологічними та політичними чинниками.

Література:

1. Hoff H. Understanding the nexus. Conference paper presented at: Bonn 2011 Conference: The Water, Energy and Food Security Nexus, 16-18 November 2011.
2. The water-energy-food nexus. A new approach in support of food security and sustainable agriculture, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, Italy. 2014.
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “The European Green Deal” (COM (2019) 640 final of 11 December 2019).
4. Death C. Four discourses of the green economy in the global South. *Third World Quarterly*. 2015. Vol. 36 (12). P. 2207–2224.
5. Georgeson L., Maslin M., Poessinouw M. The global green economy: a review of concepts, definitions, measurement methodologies and their interactions. *Geo: Geography and Environment*. January-June 2017. Volume 4. Issue 1.
6. Melkonyan A., Krumme K., Gruchmann T., Spinler S., Schumacher T., Bleischwitz R. Scenario and strategy planning for transformative supply chains within a sustainable economy. *Journal of Cleaner Production*. 2019. Volume 231. P. 144–160.